

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Kajaja vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katož, Ekvonega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu: Koroška cesta št. 5. — Vseprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust, inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Avstrijska zunanja politika.

Načelnik avstrijskega generalnega štaba, Konrad pl. Hecendorf je v četrtek, dne 30. novembra oddal svojo službo, ker se ne strinja s politiko ministra za zunanje zadeve, z grofom Erentalom. Ta dogodek nam je razjasnil, da se v visokih in odločilnih krogih naše države ne strinjajo vsi z Erentalovo politiko, posebno pa ne vojaški krogi. Načelnik generalnega štaba je namreč oseba, ki ima govoriti prvo besedo o našem vojaštvu, in Konrad pl. Hecendorf se je zaradi svojih vrlin smatral tudi za našega vojskovodjo, ako bi bila naša država prisiljena kje na vojsko. Posebno se je odlikoval z vojaškimi pripravami ob priliki osvojitve Bosne in Hercegovine, katere je izpeljal tako izborna, da se mu je čudil ves svet. Pri naši armadi, vojakih in častnikih, je bil Konrad izredno priljubljen, naravnost oboževan.

Grof Erental zagovarja svojo politiko, ki obstaja v tem, da smo v tesni zvezi z Nemčijo in Italijo. Zveza z Nemčijo pa ni toliko potrebna nam, kakor Nemčiji sami, ker te države nihče drugi ne mara za zaveznika. Zveza z Italijo pa za nas nima mnogo vrednosti. Italija ne mara nas in mi ne Italije. Zato strazi Italija svojo mejo pred ljubim avstrijskim zaveznikom, a tudi mi imamo ob celi meji proti italijanski državi od Goriške do Tirolske vse polno vojaštva, gotovo ne iz samega prijateljstva in zaupanja. Zveza z Italijo nas stane toliko, kakor da bi ž njo ne bili zvezani, in zato tudi Konrad Hecendorf za to zvezo ni maral. Kaj pa je hotel?

Sedaj ropa Italija v Afriki Tripolitani. Ne godi se ji najbolje, toda skoro gotovo je, da bo, četudi po dolgem in težkem boju, nazadnje vendar dosegla svoj cilj, kajti nihče noče priti Turkom na pomoč. Ko pa bo imela Italija Tripolitani po svojim širokim roparskim klobukom, potem se bo poželjivo ozrla po drugi deželi, na katero je že dosedaj obračala svojo pozornost. Ta dežela pa ne leži v Afriki, ampak za našim hrbtom, za Bosno-Hercegovino, torej na Balkanu, in se imenuje Albanija ter spada pod Turčijo.

Italijani sami trdijo, da hočejo imeti to deželo. Ako bi se jim to kedaj posrečilo, potem bi imela Avstrija strašno slabe čase. Adrijansko morje, po katerem se razvija naša trgovina, bi bilo italijansko morje, zaprto za našo trgovino in vojaško brodovje. Mi bi postali vjetniki Italije in da razrušimo kletko, v katero bi bili zaprti, morali bi z vojsko. Zato je pametno, in Konrad pl. Hecendorf je bil baje tega mnenja.

nja, sedaj uporabiti priliko, ko sta si Turčija in Italija v laseh, ter se zvezati z Rusijo in sporazumeti zaradi Albanije. Sedaj bi se dalo to doseči bržkone brez prelivanja krvi, in če bi bil tudi odpor, vendar ne tako velik, kakor bo kedaj pozneje, ko bosta Italija in Turčija brez vojske.

Konrad pl. Hecendorf je zagovarjal torej nove zveze, ki bi nam bile porok, da se nam Italija ne bo naselila za hrbtom. Grof Erental pa noče pustiti prijateljstva z Italijo, ki nam pride zaradi vednega oboroževanja tako drago in ne bo imelo trajnosti. Za sedaj je zmagal Erental in odstopiti je moral Konrad pl. Hecendorf. Ali je s tem boljše poskrbljeno za bodočnost in mirni razvoj naše Avstrije, to je drugo vprašanje.

Naša živinoreja.

Ze večkrat smo omenjali, da se socialni demokratje zaradi svojih tajnih zvez s kapitalisti ne upajo v velikem in obsežnem draginjskem vprašanju dotakniti druge točke, kakor draginje mesa. Tukaj imajo kmeta za nasprotnika in proti temu si upajo nastopati, čeprav je kmet danes večji siromak kakor delavec v marsikateri tovarni. Toda tudi to smo že povedali, da so naši poslanci v državnem zboru prevzeli vodstvo za odbijanja socialno-demokratskih napadov na kmeta. Znana stvar je sicer, da je dovolj živine v Avstriji in da je sedaj cena posebno nizka, vendar temu pa meso drago; a naši poslanci hočejo izvit zadnje orožje socialnim demokratom iz rok, zato je njihov zastopnik, dr. Verstovšek, v draginjskem odseku v sporazumu z večino izdelal poročilo, kako se naj pospešuje poljedelstvo, posebno seveda živinoreja. Da bodo naši živinorejci vedeli, kako varne varuhe svojih koristi in kako vnete zagovorniki imajo v svojih poslancih na Dunaju, zato pričbujemo vsebino predlogov, ki jih je izdelal dr. Verstovšek, zastopnik slovenskih poslancev, v draginjskem odseku. Predlogi se glasijo:

1. Vladi se naroča, da takoj od državnega zbora zahteva potrebne kredite za povzdigo reje goveje živine in prašičev. Kmečkim živinorejcem naj vlada dovoli podpore za nakup krme in piče; revnejši naj dobe nevratljive podpore in brezobrestna posojila.

2. Vlada naj poskrbi, da se bodo podpore za živinorejo v posameznih deželah v polnem obsegu uporabljale le v določeni namen.

Nekaj dni pred Sv. Antonom je predložil Franc Čremožnik po svoji trditvi od starogrofa Salma podpisano potrdilo, da je hmelj v Savinjski dolini vpeljal Hörnes, domači kaplan baronice Bourguignon (reci Burginjon), Bilger pa, da je izvrševal ravno Hörnesova navodila.

Kljub temu pa Terezija Kunst stavljene svote ni izročila Francu Čremožniku, temveč Andreju Antlogu.

Terezija Kunst je temu nasproti ugovarjala, da od Čremožnika predloženi list nima nobene dokazilne moči, da ni bil podpisan od starogrofa Salma in dalje, da se je sadih hmelj v Savinjski dolini že poprej, ko ga je zasadila graščina Novo Celje, ter je ponudila tozadevni dokaz po pričah Vinko Vabič, Jožef Zbittl, Fr. Petriček in Franjo Roblek.

Dalje je spremenila tudi svoje prvotno priznanje, da mora Čremožnik dokazati svojo trditve v 8. dneh v toliko, da se je dogovorilo, da se mora dokaz izvršiti do žalskega sejma dne 10. junija 1911.

Na podlagi tega stvarnega položaja zahtevala je Terezija Kunst, da se Franc Čremožnik obsodi, F. Čremožnik pa, naj se ugotovi, da izročitev zneska 40 kron Andreju Antlogu po Tereziji Kunst ni bila opravljena, naj se Terezija Kunst obsodi, da mu stavo 40 K po odbitku posojila 20 K izroči.

Od Franca Čremožnika po njegovi trditvi predloženo potrdilo se glasi:

„Kaplan Hörnes, oskrbnik kneza Salmovih posestev, pride na poziv kneza Salm, očeta sedanjega Salma, v Novo Celje, da nasvetuje, kako bi se dalo novoceljsko posestvo izboljšati. Ko duhovnik-kaplan preišče zemljo, pravi: „Poskusimo saditi hmelj“. To je bila torej njegova misel. On naroči služabniku, vrtnarju Bilgerju, da prinese sadeže. Po kaplanovem naročilu pride Bilger s hmeljskimi sadeži in nasadi

3. Vlada naj podpira živinorejske zadruge s podporami, premijami in dovoljevanjem krajevnih sejmov za živino.

4. Vlada naj vsled suše prizadetim revnim posestnikom dovoli podpore, in sicer: O pravem času naj se nabavi živež, posebno kuzuza in krompir, za živino posebno krma; za izboljšanje pašnikov naj se dovolijo večji krediti; umetna gnojila in semena naj se prodajajo po znižani ceni.

5. V ta namen naj ustanovi vlada v Kalužu (v Galiciji) državno tovarno za umetna gnojila.

6. V krajih, koder je živinoreja v nevarnosti zaradi suše in bolezni na gobcu in parkljih, naj dovoli vlada kmečkim posojilnicam izdatne kredite, iz katerih morejo dobivati živinorejci posojila za nizke obrest.

Tistim kmetom, katerim je živina poginila vsled kužnih bolezni, naj dovoli vlada podpore za nakup živine.

Vse to naj izvrši vlada v sporazumu z deželniimi odbori. Državne podpore pa ne smejo biti odvisne od deželnih podpor.

7. Vlada naj v korist poljedelstva, obrti in industrije, pospešuje izrabljanje vodnih moči za električne naprave.

8. Država naj v posameznih deželah podpira zavarovanje živine in po potrebi izpremeni veterinarsko-policijske zakone.

9. V prospeh živinoreje naj se izboljšajo pašniki ter uravnajo hudourniki in reke. V ta namen naj se državni melioracijski zaklad zviša od 8 na 14 milijonov in zaklad za manjše melioracije od 2 na 4 milijone kron. Za uravnavo hudournikov naj prispeva država 70 odstotkov.

10. Vlada naj dovoljuje kmečkim društvom in v zadrugam brezplačno živinsko sol in solne odpadke ter izdela načrt zakona za kmečka hipotekarna posojila proti nizkim obrestim.

S temi predlogi se bo bavila še zbornica.

Politični ogled.

Dne 30. novembra: Načelnik avstrijskega generalnega štaba general Konrad pl. Hecendorf, je danes naznanil cesarju, da odstopi. Cesar je njegov odstop sprejel. — Hrvaško-slovenski klub v državnem zboru je imel danes važno sejo. Določilo se je nadaljno postopanje kluba. — Seje ogrskega državnega

hmelj na njivi pred gradom, kakor mu kaplan ukaže. Na prvi njivi je bil poskus slab; na drugi njivi se je obnesel. Ko milosrdni pokojni knez vidi, da uspeva hmelj, naročil je služabniku Bilgerju, naj pokaže tudi sosedom, kako se sadi hmelj. Za Salmom so začeli saditi hmelj pl. Hackelberg in Warsberg in potem šele Hausenbüchler in drugi. Kaplan Hörnes je prišel nasade večkrat pregledovati, in je bil vesel, ko je videl, da po njegovem nasvetu v dolino došla rastlina donaša ljudem lepe dohodke.

Leta 1886 je bil zadnjič v Novem Celju in leta 1889 je v Nemčiji umrl; umrl je v mestu Radolfzell. Bilger je vsled nekih nesporazumnosti s pokojnim knezom, izstopil iz knezove službe in je v Zalcu umrl.

Vse to ve na drobno pripovedovati še živa sestra pokojnega kneza in sedanji pragrof Salm sam. Potemtakem je prvotni vzrok, da je prišel hmelj v Savinjsko dolino: duhovnik, dvorni kaplan in obenem gospodar Salmov — Hörnes.

To zgodovinsko resnico je lastnoročno menil za kroniko potrdil g. pragrof Salm Novoceljski. Dr. Jančič m. p.

Altgraf Salm m. p.

Priča Miha Božič je povedala, da se je nekaj dni pred sv. Antonom 13. junija 1911 peljal s F. Čremožnikom v Celje; ko sta se pripeljala mimo njive Andreja Antloga, je Čremožnik ustavil voz, poklical Antlogo, ki je delal na njivi, na cesti, ter mu rekel, da ima sedaj že dokaz za svojo trditve pri stavu. Ob enem mu je pokazal od starogrofa Salma podpisano izjavo ter pristavil, da je pokazal to izjavo tudi Tereziji Kunst. Antloga je odgovoril, da dobi dokaz za svojo trditve od Hmeljarskega društva v Zalcu.

PODLISTEK.

Komu se ima Savinjska dolina zahvaliti za hmelj?

(Spomenik duhovniku Hörnesu!)

C. kr. okrajna sodnica v Celju je po c. kr. sodnem svetniku dr. Jos. Kotnik-u v pravnih stvareh Terezije Kunst pos. v Gotovljah, tožnice zastopane po dr. Karlovšku, proti Francu Čremožniku, pos. v Grušovljah po dr. Benkoviču, zaradi 20 K, in Franca Čremožnika po dr. Benkoviču, tožnika, proti Tereziji Kunst, po dr. Karlovšku, zaradi 20 K na podstavi z obema strankama opravljene ustne razprave razsodila (pravomočno): 1. Tožena Terezija Kunst je dolžna tožniku Francu Čremožniku za stavo pri njej shranjenih 40 K in pravne stroške plačati v 14 dneh pod izvršbo; 2. nasprotno se zavrne njen tožbeni zahtevek, da je Franc Čremožnik dolžan njej vrniti posojilo v znesku 20 K ter pravne stroške.

Dejansko stanje. Nesporno je, da sta tožnika Franc Čremožnik in pa Andrej Antloga, pos. v Gotovljah, stavila vsak 20 K ter dala stavljeni denar T. Kunst v shrambo.

Predmet stave je bila trditve Franca Čremožnika, da hmelja v Savinjski dolini ni vpeljal bivši oskrbnik v Novem Celju, Bilger, temveč da so to storili duhovniki. Dotični dokaz se ima izvršiti v 8. dneh; ako Čremožnik v tem času dokaže svojo trditve, mora Terezija Kunst, ki je njemu za stavo 20 K posodila, izročiti stavljenih 40 K njemu, sicer pa Andreju Antlogu.

ga zbora se vrše mirno. — Rusija je poslala zopet Perziji zahtevo, da naj plača vse stroške, ki jih je imela Rusija pri pošiljanju vojaštva v Perzijo, ali pa ji bo tekom 48 ur napovedala vojsko. — Na Španskem so pri občinskih volitvah skoraj na celi črti zmagali pristaši kraljestva, ali takozvani monarhisti.

Dne 1. decembra: Cesar je danes sprejel novoimenovana avstrijska kardinala, olomuškega nadškofa dr. Bauerja in dunajskega dr. Nagla. — V proračunskem odseku državnega zbora je govoril dr. Šusteršič in je zahteval, naj se ozira vlada tudi na gospodarske zahteve v južnih deželah. — Volitve v hrvaški sabor se bodo vršile 15., 16. in 18. decembra. — Perzija je odklonila zahteve Rusije. Rusko vojaštvo koraka proti glavnemu perzijskemu mestu. — Kitajski vstaši so sedaj gospodarji Kitajske, vladne čete so povsod poražene.

Dne 2. decembra: Cesar se je zopet malo prehladil, ko se je pred kratkim zgodaj jutraj vozil na sprehod. — Predbožično zasedanje državnega zbora bo baje končano dne 16. decembra. — Spravna pogajanja med Poljaki in Rusini so se razbila. — Ban Tomašič prepoveduje volilne shode hrvaških strank. — Na Kitajskem so vladne čete od vstašev popolnoma premagane.

Dne 3. decembra: Cesar je imenoval generala Blaža Šemua za načelnika avstrijskega generalnega štaba. Šemua je rodom iz Kranjskega. — Kljub prepovedi so hrvaške stranke priredile danes mnogo volilnih shodov. Mažaronska vlada zaplenjuje dan za dnevom neljubo ji hrvaško časopisje. — Avstrijska vlada je poslala na Kitajsko bojno ladjo „Franc Jožef I.“, da ščiti Avstrije v Šangaju na Kitajskem.

Dne 4. decembra: Cesar, ki se je v soboto prehladil, je že zopet ozdravel. — Večina čeških državnozbornih poslancev je sklenila, stopiti v vladno večino. — Baje namerava odstopiti zunanji minister Entental. — V ogrskem državnem zboru so djali novo brambno postavbo z dnevnega reda. — Resen spor preti tudi med Rusijo in Turčijo. — Med vstaši in vladnimi četami na Kitajskem je prišlo do tridnevne premirja.

Dne 5. decembra: V proračunskem odseku državnega zbora je bil sprejet začasni proračun. Poslanec dr. Korošec je govoril o potrebi ojačenja vojaštva na avstrijsko-italijanski meji. — V nemškem državnem zboru se je vršila zopet razprava glede maroškega vprašanja, na kar se je državni zbor zaključil. Bila je to zadnja seja starega državnega zbora. — Rusija pošilja v Perzijo nove vojaške čete.

Razne novice.

Iz Šole. Štirirazredna ljudska šola v Framu je povišana v petrazrednico. — Za definitivnega učitelja in šolskega vodjo na ljudski šoli v Razborju je imenovan definitivni učitelj pri Sv. Martinu na Pohorju Ivan Lah. — Kot definitivni učitelj je nastavljen na šoli v Cirkovcah tamošnji provizorični učitelj Karol Pfaner. — Kot definitivna učiteljica v Središču je nastavljena tamošnja suplentinja Olga Serajnik. — Definitivna učiteljica v Hočah Cecilija Tržan je dobila začasen dopust. — Učiteljici ročnih del v St. Ilju v Slov. goricah in v St. Lovrencu nad Mariborom Ana Hufschmied in Eliza Prahtl ste stopili v stalen pokoj.

*** Poroka.** V Haasbergu pri Planini na Kranjskem so v četrtek, dne 30. novembra t. l. prevzvišeni gospod knez in škof lavantinski v grajski kapeli sv. Antona Pad. poročili hčerko svetl. kneza Hugona

Priča Jurij starogrof Salm je izpovedal, da se spominja, da je v njegovi mladosti prišel hišni kaplan njegove tete baronice Bourguignon, Peter Hörnes, v Novo Celje, inspicirat tamošnje nove hmeljske nasade.

Od svojega očeta kneza Salm ve priča, da je Hörnes priporočil knezu, saditi hmelj in da je Hörnes učil takratnega knezovega vrtnarja Jožeta Bilgerja, kako je s hmeljem ravnati.

Ko se je potem pokazalo, da hmelj v Savinjski dolini dobro uspeva, so začeli saditi hmelj baron Hackelberg in Warsberg in potem tudi Hausenbüchler v Žalcu in drugi posestniki. Pri vseh teh nasadih posredoval je Bilger in to dejstvo je menda tudi vzrok, da se pripisuje njemu tudi misel za sajenje hmelja.

Po mnenju priče pričel se je saditi hmelj v Novem Celju koncem 60. let, v ostali Savinjski dolini pa nekaj let pozneje; natančnih podatkov o času priča ne more podati.

Priča predloži pismo svoje tete baronice Bourguignon z dne 10. novembra 1911., ki se glasi v slovenski prestavi:

„Na Tvoj poziv Ti naznanjam, kar Ti je itak že znano, da se hmelj v Savinjski dolini nikakor ni začel saditi vsled inicijative Jožeta Bilgerja, rajnega oskrbnika Tvojega očeta, temveč vsled nasveta rajnega župnika g. Petra Hörnesa, domačega kaplana moje matere na gradu Herschberg.“

Isti je vsled povabila Tvojega očeta, kateri ga je zavoljo njegovega gospodarskega znanja in njegove izkušnosti visoko čislal, prišel iz Herschberga v Novo Celje, da pove svoje mnenje o izdatnejšem gospodarstvu. Hörnes je proučil tam zemeljske in klimatske razmere in vsled tega izrečno priporočal, naj se v Novem Celju zasaadi hmelj.

Na ta predlog se je Tvoj oče odločil, saditi v Novem Celju hmelj. Hörnes se je vrnil v Herschberg in

Windischgrätz, Lujizo, ki je svoj čas v Konjicah iz Njihovih rok prejela tudi zakrament sv. birme, s ces. in kr. komornim grofom Ivanom Ceschi iz Tirolskega. — Med svati, katerih je bilo približno 50, je bilo opaziti predsednika gosposke zbornice, kneza Alfreda Windischgrätz, in najodličnejše zastopnike knežjih in grofovskih roduv Windischgrätz, Auersperg, Ceschi, Thun in Attems. Lep natančnejši dopis o izredni slavnosti prinese prihodnja številka.

*** Razmere na naših poštah.** Zadnji čas nam pogosto dohajajo poročila, da se naš list naročnikom zelo neredno dostavlja. Po nekod dobijo „Slov. Gospodarja“ še-le čez teden dni, drugod manjka zopet notranja pola lista, ali pa je list raztrgan ali umazan, predno pride naročniku v roke. Prosimo naše somišljenike, da se za vsak posamezni slučaj takoj pritožijo na pošti, in če to ne pomaga, naj nam naznanijo zadevo, da bomo proti dotičnim osebam, ki so krive tega nereda, nastopili tako, kakor taki ljudje zaslužijo. Od nas se list vedno redno odposilja.

„Sloga“ je zopet zapela svojo staro, neskladno pesem: hvalisanje nekdanjih slogaško-liberalnih poslancev, pred vsem seveda svojega krušnega očeta, v političnem penzionu živčnega hofrata Ploja. Ne maramo kratiti nobenemu poštenemu delavcu za narodni blagor njegovih resničnih zaslug, toda menimo, da je vsako izmišljevanje in pretiravanje odveč, ker se tiste namišljene zasluge takoj razblinijo v nič, če se na nje posveti z lučjo resnice. „Velikanske uspehe“ nekdanjih deželnih poslancev dokazujejo med drugim slovenske meščanske šole, ki jih ni, slovenske gospodarske in strokovne šole, ki jih ni, lokalne železnice, ki jih ni, regulirane reke, ki jih ni; neregulirana Drava, samo v nemškut. delu regulirana Pesnica, neregulirana Ložnica, neregulirana Sotla itd. Kako so bili poslanci sami zadovoljni z „uspehi“, ki so jih dosegli od nestrpnosti in skrajno nestrpnosti nemške večine, so sami najbolje pokazali s tem, da so kraju svojih „uspehov“, to je Gradu, obrnili hrbet ter se dolgo časa niso hoteli več vrniti v graško deželno zbornico. Tako smo častivredni „Slogi“ dali zopet nekaj tvarine za spev, ki pa ne bo več — slavospev. Štajerskim Slovincem še sploh ni prišel čas za politične slavospeve, in zato je „Slogino“ hvalisanje gotovih oseb sama in ostudna politična hinavščina.

*** Pametno!** Na kratkem potovanju po Dravski dolini sem naletel v eni fari na pogreb. Med žalajoče spremljevalce rajnega se je delil listek s slovensko prestavljenimi psalmi, ki se pojejo pri pogrebi, ter pogrebni molitvah. Ker poneso ljudje ta listek s seboj na dom, se počasi udomači in spozna vsebina pomenljivih obredov in mrtvaških opravil, pa tudi našim ljubeznjivim „Proč-od-Romovecem“ vzame taka prestava očitane zoper tuj (latinski) jezik pri cerkvenih opravilih.

*** Vlasch** so si prav hudo nemški nacionalci na Štajerskem. Liberalni učitelji, glavna opora svobodomiselnih nemške stranke po mestih in trgih, se puntajo zoper svobodomiselnost nemško deželno gospodarstvo ter burno zahtevajo zvišanje plače. Pretečeno nedeljo so imeli nemški spodnještajski učitelji v Mariboru svoje zborovanje, na katerem so voditeljem nemške deželne politike pravili tako gorke, da je predsednik nemškega Volksrata, dr. Delpin, ki je temu zborovanju predsedoval, bil prisiljen, odločiti vodstvo shoda. Torej sam predsednik Volksrata, pred katerim sicer kaj pogosto trépeče marsikateri avstrijski minister ali višji uradnik, ni mogel ukrotiti besnih nemških duhov. Nemško-liberalnim mogotcem so se začele tresti nacionalne hlačice ob misli, ali bodo učitelji izvedli svojo grožnjo, ki jo je izjavil učitelj Schie-

je tam takratnega vrtnarja Bilgerja natančno poučil, kako se napravi hmeljišče; nato je bil nastavljen Bilger kot oskrbnik in je začel saditi hmelj.

Več let pozneje prišel je Hörnes, ki je bil inspektor na obeh veleposestvih, pregledovat hmeljske nasade v Novem Celju ter se je prepričal o njihovem stanju.

E. Bourguignon-Salm m. p.“

Razlogi:

V obeh predstojeh slučajih je odločilno edino vprašanje, ali se je hmeljarstvo v Savinjski dolini res vpeljalo po duhovniku in ali je tožnik Franc Čremožnik to svojo trditev pravočasno dokazal. Če se tema vprašanja potrdi, dobil je Čremožnik stavo ter vsled tega Terezija Kunst ni bila opravičena, izročiti pri njej deponirane stavljenne svote Andreju Antloga, temveč bi morala znesek 40 kron po eventualnem odbitku svojega posojila, 20 K, odšteti Francu Čremožniku.

Sodno-znano in po priči starogrof Jurij Salm dokazano je dejstvo, da se je razširilo hmeljarstvo v Savinjski dolini še-le potem in vsled tega, ko ga je graščina Novo Celje z uspehom vpeljala.

Morebitni prejšnji poskusi posameznih žalcenov so bili v tem oziru brez pomena in ne pridejo v poštev, ker niso našli posnemovalcev in so ostali tudi po trditvi tožnice Terezije Kunst le omejeni poskusi.

Po priči starogrofa Jurija Salm in po pismu baronice Bourguignon-Salm je pa brez dvoma dokazano, da je rajni knez Salm na svoji graščini v Novem Celju vpeljal hmelj po nasvetu duhovnika Hörnesa in ne vsled inicijative poznejšega oskrbnika, prej vrtnarja v Novem Celju, Jožeta Bilgerja, ki se je sam priučil hmeljarstva še-le od Hörnesa na gradu Hersch-

berg iz Cmureka, da bodo namreč vsi nemški svobodomiselní učitelji krenili v socialno-demokratski tabor, če ne dobe večje plače. Da, celo gosp. Wastian, ki se ga kaj rado proslavlja za rešitelja spodnještajerskega nemštva, z vsemi svojimi zvonečimi nemškimi frazami ni našel milosti v očeh svojih nemških bratcev, temveč se je odnevil, ki so ga njegove besede izzvale izmed učiteljstva, glasil: Proč z Wastianovim predlogom! To je namreč tisti predlog, ki je nameraval deželni šolski svet celotno spraviti v nemške svobodomiselné roke ter je bil neposredni razlog za slovensko obstrukcijo. To je torej slika nemškega gospodarstva v štajerski deželi: vse polno dolgov, vedno več novih zahtev, iztegovanje rok po večjih plačah, strah pred novimi deželnimi davki in ravnanje ter kavsanje svobodomiselnih nemških bratcev med seboj. Mi Slovenci pa lahko ravnoodušno gledamo, kako Nemci sami dokazujejo pogubnost nemškega liberalnega gospodarstva v deželi, in mirno čakamo, da bomo govorili zadnjo besedo.

*** Slovenska liga katoliških akademikov** na Dunaju si je izvolila na svojem običnem zboru dne 15. novembra t. l. za naslednjo poslovno dobo sledeče predsedstvo: Predsednik Imbro Bolkovac, stud. med.; podpredsednik Lovro Sušnik, cand. phil.; drugi podpredsednik Anton Tomaszek, stud. agr.; tajnik František Vitek, cand. iur.; blagajnik Josef Musielewicz, cand. phil.; odborniki: Cyril Melicharek, cand. phil.; Theodor Myslevec, stud. ing.; Vlado Smolčič, stud. esp.; Lovro Bogataj, cand. iur.; Vekoslav Vrtovec, stud. iur.

Zadružna zveza v Mariboru priredi po božičnih praznikih dne 27. in 28. decembra tečaj za nadzorstvo v hotelu „beli vol“ v Celju. Vse zadruge, pri katerih nadzorstvo ne deluje, se pozivajo, da pošljejo v ta tečaj vsaj enega člana nadzorstva. Dne 28. in 29. decembra pa se vrši tečaj za sestavo računskih zaključkov v Celju. Oni gospodje, ki se bodo udeležili tečaja za nadzorstvo, se lahko udeležijo celega tečaja za sestavo računskih zaključkov. Vse one zadruge, katere ne sestavljajo same računskih zaključkov, naj pošljejo svoje tajnike v ta tečaj, udeležijo pa se tega tečaja tudi lahko načelniki posojilnic. Prijave za oba tečaja naj se prav kmalu pošljejo Zadružni zvezi v Maribor.

Letošnji Mohorjani so vredni velike hvale, — kajti do sedaj so nabrali za „Slovensko Stražo“ že 1360 K. Lepa požrtvovalnost in velik napredek v primeri z lanskim letom, ko je bilo prav v tem času nabranih samo 360 K. Prisrčna jim hvala. Poznamo pa še nekaj stotin slovenskih župnij, v katerih je tudi narodna zavednost doma, in tako upamo, da se Mohorjani tudi v teh župnijah spominjo „Slov. Straže.“ Mohorjani! Mohorjeve knjige so znamenje kulture slovenskih domov. Plačajmo dobrote in duševno bogatstvo Mohorjevih knjig z darovi „Slov. Straži“!

*** Nemškim otrokom pomagajte!** Nemški Sulferein in Südmarka iztezata svoje prste po slovenskih otrocih, da bi jih ponemčila. Pravita, da jim je samo blagor otrok pri srcu. Na Češkem pa imajo stotine in stotine stradalajočih nemških otrok, osobito v Orlovskem gorovju (Adlergebirge), za katere pa nimata dovolj usmiljenja. Zato se dotični odbor obrača na Slovence, naj bi podpirali gladujoče otroke velikega nemškega naroda. Tukaj pomagajte razni nemški Sulferein, razne Nord- in Ost- in Südmarke in razne zveze Nemcev, če vas res prevzema ljubezen do otrok! Skrbite za nemške otroke! Nemške otroke rešite gladi! Slovenske otroke pa pustite pri miru, za nje bodo Slovenci poskrbeli sami!

berg v to svrhu, da je znal prav ravnati z novimi hmeljskimi nasadi v Novem Celju.

Pravi povzročitelj hmeljarstva v Novem Celju in stem tudi v Savinjski dolini, je torej Peter Hörnes, duhovnik; stem je torej trditev Franca Čremožnika pravi dokazana.

Franc Čremožnik je pa svojo trditev tudi pravočasno dokazal; kajti po izpovedbi popolnoma neprizadete, torej polno verjetne priče Miha Božič, je dognano, da je že nekaj dni pred 13. junijem 1911 pokazal Andreju Antloga potrdilo starogrofa Salma, iz katerega so bila zgoraj navedena dejstva razvidna.

Sedanji ugovor tožene Terezije Kunst, da temu potrdilo ne gre dokazilna moč, je naravnost nagajiv, ker se pri stavi gotovo od nobene strani ni mislilo na kak dokaz v smislu civilno-pravnega reda in ker se je sedaj resničnost potrdila izkazala celo pravnim potom. Čremožnik je do prinesel dokaz, katerega mu je bilo v dogovorjenem roku mogoče dobiti; če bi bil pa Andrej Antloga zahteval drugi dokaz, bi bil moral to že pri stavi izreči, ne pa pozneje brez pravih razlogov trditi, da predložena listina nima dokazilne moči.

Ker sta torej obe vprašanji v prilog Franca Čremožnika rešeni, moralo se je njegovemu tožbenemu zahtevku na obsodbo nasprotnice v plačilo zneska 20 kron, ugoditi, nasprotno pa tožbeni zahtevek Terezije Kunst zavrniti.

Končno je še pripomniti, da je pri zgorajšnjem pravnem položaju zaslišanje vseh, od Terezije Kunst za trditev, da je bil hmelj že prej v Savinjski dolini, ko ga je zasadil knez Salm, navedenih prič bilo za rešitev pravnega spora brez pomena in se je moralo odkloniti.

Celje, dne 24. novembra 1911.

Dr. J. Kotnik l. r.“